

C: Από τη Θεωρία στην Εφαρμογή

Κεφάλαιο 5^ο Έλεγχος Προγράμματος

Η εντολή `if` (I)

- Η εντολή `if` είναι μία από τις βασικότερες δομές ελέγχου ροής στη C, αλλά και στις περισσότερες γλώσσες προγραμματισμού
- Με την εντολή `if` γίνεται δυνατή η επιλεκτική εκτέλεση ενός τμήματος κώδικα, ανάλογα με την τιμή μίας συνθήκης
- Γενική σύνταξη της εντολής `if` (στην πιο απλή της μορφή):

```
if (συνθήκη)
{
    ... /* ομάδα εντολών */
}
```

Η εντολή `if` (II)

- Αν η συνθήκη είναι **αληθής** (**true**), τότε εκτελούνται οι εντολές που περικλείονται στα άγκιστρα `{ ... }`

```
int x = 3;
if (x != 0)
{
    printf("Yes\n");
}
```

- Αν η συνθήκη **δεν είναι αληθής**, δηλαδή αν η συνθήκη είναι **ψευδής** (**false**), τότε το μπλοκ των εντολών που περικλείεται στα άγκιστρα παρακάμπτεται και συνεπώς δεν εκτελείται

```
int x = -3;
if (x == 0)
{
    printf("Yes\n");
}
```

Παρατηρήσεις (I)

- Αν το μπλοκ εντολών περιέχει μόνο μία εντολή, τότε τα άγκιστρα μπορούν να παραλειφθούν
- Π.χ.

```
int x = 3;  
if(x > 0)  
    printf("x is positive\n");
```

- Αν, βέβαια, το μπλοκ εντολών περιέχει περισσότερες από μία εντολές, τότε τα άγκιστρα είναι απαραίτητα

```
int x = 3;  
if(x > 0)  
{  
    printf("x is positive\n");  
    printf("In other words, x is greater than zero\n");  
}
```

Παρατηρήσεις (II)

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

- Μην βάζετε το ελληνικό ερωτηματικό ; στο τέλος της `if` εντολής, γιατί ουσιαστικά το ερωτηματικό τερματίζει στο σημείο εκείνο την εντολή `if`
- Π.χ. τί εμφανίζει το παρακάτω παράδειγμα ???

```
int x = -3;  
if(x > 0);  
    printf("x is positive\n");
```

- και τί αυτό ???

```
int x = 3;  
if(x > 0);  
    printf("x is positive\n");
```

- Στην οθόνη εμφανίζεται το μήνυμα `x is positive` ανεξάρτητα από την τιμή της μεταβλητής `x`

Παρατηρήσεις (III)

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

- Μην συγχέετε τον τελεστή ελέγχου ισότητας `==` (διπλό ίσον) με τον τελεστή εκχώρησης `=` (μόνο ίσον)
- Το παρακάτω πρόγραμμα εμφανίζει στην οθόνη `Yes`, παρόλο που η αρχική τιμή της μεταβλητής `x` είναι `-10` (αφού η συνθήκη `x=-20` είναι πάντα αληθής, δεδομένου ότι πρόκειται για ανάθεση μη μηδενικής τιμής)

```
int x = -10;  
if(x = -20)  
    printf("Yes\n");
```

- Για να είχαμε «σωστό χειρισμό» στη συνθήκη `if`, η συνθήκη θα έπρεπε να γραφεί ως `if(x == -20)`, δηλαδή με διπλό ίσον και όχι με μόνο

Παρατηρήσεις (IV)

ΠΡΟΣΟΧΗ!!!

- Η εκχώρηση μίας μη μηδενικής τιμής σε μία μεταβλητή ισοδυναμεί με **αληθή συνθήκη**, ενώ η εκχώρηση μηδενικής τιμής ισοδυναμεί με **ψευδή συνθήκη**
- Π.χ. τι εμφανίζει το παρακάτω κομμάτι κώδικα:

```
int x = 0;  
if(x = 0)  
    printf("Yes\n");
```

- Δεν εμφανίζεται τίποτα, δεδομένου ότι η συνθήκη είναι ψευδής (έχουμε εκχώρηση της μηδενικής τιμής)
- Για να είχαμε «σωστό χειρισμό» στη συνθήκη **if**, η συνθήκη θα έπρεπε να γραφεί ως **if (x == 0)**, δηλαδή με διπλό ίσον και όχι με μονό

Παρατηρήσεις (V)

- Η έκφραση:

`if (x)` είναι ισοδύναμη με `if (x != 0)`

- Η έκφραση:

`if (!x)` είναι ισοδύναμη με `if (x == 0)`

- Η εντολή `if` μπορεί προαιρετικά να συμπληρώνεται με την εντολή `else`, όπως θα δούμε στη συνέχεια

Παρατηρήσεις (VI)

- Ορισμένοι προγραμματιστές προτιμούν να γράφουν πρώτα τη σταθερά, όταν θέλουν να συγκρίνουν την τιμή μιας μεταβλητής με μία σταθερά, π.χ. :

```
if (-20 == x) /* Αντί για if (x == -20) */
```

- Ο λόγος είναι ότι σε περίπτωση που ξεχάσουν το ένα «ίσον» (=), ο μεταγλωττιστής θα εμφανίσει μήνυμα λάθους, δεδομένου ότι δεν επιτρέπεται να ανατεθεί η τιμή μιας μεταβλητής σε μία σταθερά
- Ένα επίσης συνηθισμένο λάθος είναι η «ανάποδη γραφή» του τελεστή != σε κάποια σύγκριση, π.χ.:

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    int i = 30;
    if(i != 20) /* Instead of != */
        printf("One\n");
    else
        printf("Two\n");
    printf("%d\n", i);
    return 0;
}
```

Με την «ανάποδη γραφή» εφαρμόζεται ο τελεστής ! στη σταθερά 20, άρα το i γίνεται 0, άρα η συνθήκη ψευδής. Συνεπώς, το πρόγραμμα εμφανίζει Two και 0

Η εντολή `if...else` (I)

- Όταν θέλουμε να προσδιορίσουμε μία ομάδα εντολών που θα εκτελεστεί όταν μία συνθήκη είναι **αληθής** (**true**) και μία άλλη ομάδα εντολών που θα εκτελεστεί όταν η συνθήκη αυτή είναι **ψευδής** (**false**), τότε χρησιμοποιούμε την εντολή ελέγχου `if...else`
- Γενική σύνταξη της εντολής `if...else`:

```
if (συνθήκη)
{
    ... /* ομάδα εντολών A */
}
else
{
    ... /* ομάδα εντολών B */
}
```

Η εντολή `if...else` (II)

- Όταν η συνθήκη είναι **αληθής** (**true**), τότε εκτελείται η ομάδα εντολών **A** (δηλ. οι εντολές που περιέχονται ανάμεσα στα άγκιστρα του **if**), ενώ όταν η συνθήκη είναι **ψευδής** (**false**), τότε εκτελείται η ομάδα εντολών **B** (δηλ. οι εντολές που περιέχονται ανάμεσα στα άγκιστρα του **else**)

- Π.χ.

```
int x = -3;
if(x > 0)
{
    printf("One\n");
}
else
{
    printf("Two\n");
}
```

- Το παραπάνω κομμάτι κώδικα εμφανίζει **Two**, αφού το **x** είναι ίσο με **-3**, που είναι μικρότερο ή ίσο του **0**

Παρατηρήσεις

- Θυμηθείτε ότι στην περίπτωση της εντολής `if`, αν η ομάδα εντολών περιέχει μόνο μία εντολή, τότε τα άγκιστρα μπορούν να παραλειφθούν.
- Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση της εντολής `if...else`
- Δηλαδή, το προηγούμενο παράδειγμα θα μπορούσε να γραφεί και ως εξής:

```
int x = -3;  
if(x > 0)  
    printf("One\n");  
else  
    printf("Two\n");
```

- Αν, βέβαια, κάποια από τις ομάδες εντολών περιέχει περισσότερες από μία εντολές, τότε τα άγκιστρα είναι απαραίτητα στο συγκεκριμένο μπλοκ

Ένθετες `if` εντολές (I)

- Στη γενικότερη περίπτωση, τα μπλοκ εντολών των `if` και `else` εντολών επιτρέπεται να περιέχουν και άλλες `if` και `else` εντολές, οι οποίες με τη σειρά τους μπορεί να περιέχουν και άλλες, κ.ο.κ.
- Όταν υπάρχει μία `if` εντολή μέσα σε μία άλλη, τότε αυτή η `if` εντολή ονομάζεται **ένθετη** ή **φωλιασμένη (nested)**
- Παράδειγμα με δύο ένθετες `if` εντολές

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    int a = 10, b = 20, c = 30;

    if(a > 5)
    {
        if(b == 20)
            printf("1 ");

        if(c == 40)
            printf("2 ");
        else
            printf("3 ");
    }
    else
        printf("4\n");

    return 0;
}
```

Αφού το `a` είναι μεγαλύτερο του 5, το πρόγραμμα εμφανίζει: 1 3

Ένθετες if εντολές (II)

- Στην περίπτωση που ένα πρόγραμμα περιέχει **ένθετες if** εντολές, ο κανόνας είναι ότι κάθε **else** εντολή συνδέεται με την αμέσως προηγούμενη **if** εντολή που υπάρχει στην **ίδια ομάδα εντολών** (δηλ. ανάμεσα στα ίδια άγκιστρα), αρκεί αυτή να μη σχετίζεται με άλλη **else** εντολή

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    int a = 5;
    ? if(a != 5)
    {
        ? if(a-2 > 5) ✓
            printf("One\n");
        else
            printf("Two\n");
    }
    return 0;
}
```

- Όταν γίνεται χρήση ένθετων εντολών **if** προτείνεται η χρήση των αγκίστρων, για να είναι πιο ξεκάθαρη η σχέση μεταξύ των εντολών **else** και **if** (ιδιαίτερα στην περίπτωση που στο πρόγραμμά σας χρησιμοποιείτε μεγάλο αριθμό από **if** και **else** εντολές)

Ένθετες `if` εντολές (III)

- Στο διπλανό πρόγραμμα, η εντολή `else printf("3\n");` αντιστοιχεί στην πλησιέστερη `if` εντολή, που είναι η `if(c == 40)`
- Όμως, η τελική εντολή `else printf("4\n");` δεν αντιστοιχίζεται με την πλησιέστερη `if` εντολή, που είναι η `if(b == 20)`, γιατί δεν ανήκουν στο ίδιο μπλοκ
- Η εντολή αυτή συνδέεται με την εντολή `if(a > 5)`
- Άρα, η ποια είναι η έξοδος του προγράμματος ???

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    int a = 10, b = 20, c = 30;

    if(a > 5)
    {
        if(b == 20)
            printf("1\n");

        if(c == 40)
            printf("2\n");
        else
            printf("3\n");
    }
    else
        printf("4\n");

    return 0;
}
```

Έξοδος: 1 3

Προτεινόμενη σύνταξη ένθετων **if** εντολών

- Μία πολύ συνηθισμένη χρήση των ένθετων εντολών **if** στηρίζεται στην ακόλουθη σύνταξη:

```
if(συνθήκη_A)
{
    ... /* ομάδα εντολών A */
}
else if(συνθήκη_B)
{
    ... /* ομάδα εντολών B */
}
else if(συνθήκη_C)
{
    ... /* ομάδα εντολών C */
}
.
.
.
else
{
    ... /* ομάδα εντολών N */
}
... /* επόμενες εντολές του προγράμματος. */
```

- Βάσει αυτής της σύνταξης, όταν βρεθεί μία συνθήκη που να είναι αληθής, τότε εκτελείται η ομάδα εντολών που σχετίζεται με αυτή και οι υπόλοιπες **else if** συνθήκες αγνοούνται
- Δηλαδή, η εκτέλεση του κώδικα συνεχίζει με την πρώτη εντολή που υπάρχει μετά την τελευταία **else** εντολή

Παράδειγμα

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    int a;

    printf("Enter number: ");
    scanf("%d", &a);

    if(a == 1)
        printf("One\n");
    else if(a == 2)
        printf("Two\n");
    else
        printf("Other\n");

    printf("End\n");
    return 0;
}
```

Αν ο χρήστης εισάγει 1, το πρόγραμμα εμφανίζει One

Αν ο χρήστης εισάγει 2, το πρόγραμμα εμφανίζει Two

Αν εισαχθεί οποιοσδήποτε ακέραιος εκτός των 1 ή 2, το πρόγραμμα εμφανίζει Other

Σε κάθε περίπτωση, το πρόγραμμα συνεχίζει με την εκτέλεση της τελευταίας `printf()` και εμφανίζει End

Παρατηρήσεις

- Tip** Σημειώστε ότι η τελική **else** εντολή δεν είναι υποχρεωτικό να υπάρχει
- Αν δεν υπάρχει, και καμία συνθήκη δεν είναι αληθής, τότε – πολύ απλά – το πρόγραμμα δεν κάνει τίποτα
 - Ποια θα ήταν η έξοδος του προηγούμενου παραδείγματος αν δεν υπήρχε η τελική **else** εντολή (βλ. δίπλα) ενώ ο χρήστης εισήγαγε την τιμή 3 ???

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    int a;

    printf("Enter number: ");
    scanf("%d", &a);

    if(a == 1)
        printf("One\n");
    else if(a == 2)
        printf("Two\n");

    printf("End\n");
    return 0;
}
```

Έξοδος: End

Παράδειγμα

- Γράψτε ένα πρόγραμμα που να διαβάζει δύο δεκαδικούς αριθμούς (π.χ., a και b) και εμφανίζει τη λύση (αν υπάρχει) της εξίσωσης:

$$a \cdot x + b = 0$$

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    double a, b;

    printf("Enter numbers: ");
    scanf("%lf%lf", &a, &b);

    if(a == 0)
    {
        if(b == 0)
            printf("Infinite solutions\n");
        else
            printf("There is no solution !!!\n");
    }
    else
        printf("The solution is %f\n", -b/a);
    return 0;
}
```

Ο τελεστής ?: (I)

- Ο τελεστής ?: επιτρέπει την εκτέλεση **μίας** από δύο ενέργειες, σύμφωνα με την τιμή μίας έκφρασης και η σύνταξή του είναι:

```
exp1 ? exp2 : exp3;
```

- Σε μία εντολή με τον τελεστή ?: αν η έκφραση `exp1` είναι αληθής, τότε θα εκτελεστεί η έκφραση που ακολουθεί το ερωτηματικό ? (δηλαδή η `exp2`), αλλιώς θα εκτελεστεί η έκφραση που ακολουθεί την άνω-κάτω τελεία : (δηλαδή η `exp3`)

- Π.χ.

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    int b = 20;
    (b > 10) ? printf("One\n") : printf("Two\n");
    return 0;
}
```

- Ο τελεστής ?: χρησιμοποιείται συνήθως για να υποκαταστήσει την εντολή `if`, όταν αυτή έχει απλή μορφή

Ο τελεστής ? : (II)

- Η τιμή μίας έκφρασης με τον τελεστή ? : είναι ίση με την τιμή της έκφρασης που εκτελείται **τελευταία**
- Ποια είναι η τιμή της μεταβλητής `max` στην παρακάτω έκφραση ;

```
max = (a > b) ? a : b;
```

- Η παραπάνω έκφραση είναι ισοδύναμη με:

```
if (a > b)
    max = a;
else
    max = b;
```

- Γενικότερα, η έκφραση:

```
exp1 ? exp2 : exp3;
```

Είναι ισοδύναμη με:

```
if (exp1)
    exp2;
else
    exp3;
```

Ο τελεστής ? : (III)

- Η έκφραση μετά την την άνω-κάτω τελεία : (δηλαδή η **exp3**) μπορεί να αντικατασταθεί από άλλη έκφραση που χρησιμοποιεί τον τελεστή ? :
- Π.χ.

```
k = exp1 ? exp2 : add1 ? add2 : add3;
```

Η παραπάνω έκφραση είναι ισοδύναμη με:

```
if (exp1)
    k = exp2;
else if (add1)
    k = add2;
else
    k = add3;
```

Παράδειγμα

- Τι κάνει το παρακάτω πρόγραμμα???

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    int a;

    printf("Enter number: ");
    scanf("%d", &a);
    (a > 10) ? printf("One\n") : printf("Two\n");
    return 0;
}
```

Το πρόγραμμα διαβάζει έναν ακέραιο και αν είναι μεγαλύτερος του 10 εμφανίζει One, αλλιώς εμφανίζει Two

Η εντολή switch (I)

- Η εντολή ελέγχου **switch** χρησιμοποιείται εναλλακτικά έναντι της **if-else-if** δομής, όταν επιθυμούμε να ελέγξουμε μία έκφραση για όλες τις δυνατές τιμές που αυτή η έκφραση μπορεί να πάρει και να χειριστούμε την κάθε περίπτωση με διαφορετικό τρόπο
- Γενική σύνταξη της εντολής **switch**:

```
switch(έκφραση)
{
    case σταθερά_1:
        /* ομάδα εντολών που θα εκτελεστεί αν η τιμή της
           έκφρασης είναι ίση με τη σταθερά_1. */
        break;

    case σταθερά_2:
        /* ομάδα εντολών που θα εκτελεστεί αν η τιμή της
           έκφρασης είναι ίση με τη σταθερά_2. */
        break;
    ...
    case σταθερά_n:
        /* ομάδα εντολών που θα εκτελεστεί αν η τιμή της
           έκφρασης είναι ίση με τη σταθερά_n. */
        break;

    default:
        /* ομάδα εντολών που θα εκτελεστεί αν η τιμή της
           έκφρασης δεν είναι ίση με καμία από τις προηγούμενες
           σταθερές. */
        break;
}
```


Η εντολή `switch` (II)

- Η έκφραση που ελέγχεται πρέπει να είναι ακέραιη μεταβλητή ή έκφραση
- Οι τιμές των `σταθερά_1`, `σταθερά_2`, ..., `σταθερά_n` πρέπει και αυτές να είναι ακέραιες σταθερές με διαφορετικές τιμές μεταξύ των
- Τα «βήματα» κατά την εκτέλεση της εντολής `switch`:
 1. Η τιμή της έκφρασης συγκρίνεται διαδοχικά με κάθε μία από τις `σταθερά_1`, `σταθερά_2`, ..., `σταθερά_n`
 - Αν βρεθεί μία ίδια τιμή, τότε εκτελούνται οι εντολές που ακολουθούν το αντίστοιχο `case` και στη συνέχεια γίνεται τερματισμός της εντολής `switch` μέσω της εντολής `break` (λεπτομέρειες για την εντολή `break` σε επόμενο μάθημα...)
 - Αν δεν βρεθεί ίδια τιμή, τότε εκτελούνται οι εντολές που ακολουθούν το `default` και στη συνέχεια γίνεται τερματισμός της εντολής `switch` μέσω της εντολής `break`
 2. Και στις δύο περιπτώσεις, η εκτέλεση του κώδικα συνεχίζει με την πρώτη εντολή που υπάρχει μετά το άγκιστρο κλεισίματος της `switch` εντολής

Παράδειγμα

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    int a;

    printf("Enter number: ");
    scanf("%d", &a);

    switch(a)
    {
        case 1:
            printf("One\n");
            break;

        case 2:
            printf("Two\n");
            break;

        default:
            printf("Other\n");
            break;
    }
    printf("End\n");
    return 0;
}
```

Παρατηρήσεις (I)

- Η ύπαρξη της `default` περίπτωσης στην εντολή `switch` **δεν είναι υποχρεωτική** (όπως **δεν ήταν υποχρεωτική** και η ύπαρξη της εντολής `else` στην εντολή `if`)
- Η `default` περίπτωση μπορεί να βρίσκεται οπουδήποτε μέσα σε μία εντολή `switch` (π.χ. να είναι πρώτη ή να βρίσκεται ανάμεσα στα `case`), αν όμως υπάρχει, προτείνεται να βρίσκεται στο τέλος, δηλ. μετά από κάθε `case`
- Σε περίπτωση που δεν υπάρχει η `default` περίπτωση και η τιμή της έκφρασης δεν είναι ίση με κάποια από τις τιμές των σταθερά_1, σταθερά_2, ..., σταθερά_n, τότε γίνεται τερματισμός της εντολής `switch`, χωρίς να γίνει κάποια άλλη ενέργεια
 - ♦ Δηλαδή, η ροή του προγράμματος συνεχίζει με την εκτέλεση της πρώτης εντολής μετά το `switch`

Παρατηρήσεις (II)

Η ύπαρξη της **break** δεν είναι υποχρεωτική, συνήθως, όμως, η παράλειψή της οδηγεί σε bug στον κώδικα

- Αν, όμως, τα μπλοκ εντολών που αντιστοιχούν σε δύο ή περισσότερες **case** περιπτώσεις **είναι κοινά**, τότε μπορεί να γίνει συνένωση των αντίστοιχων **case**
- Π.χ. αν τα μπλοκ εντολών για τις περιπτώσεις των σταθερά_1, σταθερά_2 και σταθερά_3 είναι κοινά, τότε τα αντίστοιχα **case** συνενώνονται ως εξής (έχουν, όπως βλέπουμε, κοινή **break**)

```
case σταθερά_1:  
case σταθερά_2:  
case σταθερά_3:  
/* μπλοκ εντολών που θα εκτελεστεί αν η τιμή της έκφρασης  
είναι ίση με σταθερά_1 ή σταθερά_2 ή σταθερά_3. */  
break;
```

Παρατηρήσεις (III)

- Η τελευταία **break** σε μία εντολή **switch** μπορεί να παραλειφθεί, αφού ούτως ή άλλως η **switch** τερματίζεται με το άγκιστρο κλεισίματός της }
- Κάθε **switch** εντολή μπορεί να γραφτεί ισοδύναμα με χρήση πολλαπλών εντολών **if-else-if**
 - ♦ Σε περιπτώσεις, όμως, πολλαπλών **if-else-if** εντολών, η χρήση της **switch** οδηγεί σε πιο ευανάγνωστο κώδικα
- **ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ** της **switch** έναντι της **if**:
 1. Η εντολή **switch** διαφέρει από την εντολή **if** στο ότι η **switch** κάνει έλεγχο μόνο για ισότητα (δηλαδή, για τιμές της έκφρασης που να είναι **ίσες** με σταθερές **case**), ενώ η συνθήκη σε μία **if** εντολή μπορεί να είναι οποιουδήποτε τύπου
 2. Οι τιμές της έκφρασης της **switch** και των συγκρινόμενων σταθερών πρέπει υποχρεωτικά να είναι **ακέραιες**

Παράδειγμα (I)

Ποια είναι η έξοδος
του προγράμματος,
αν ο χρήστης
πληκτρολογήσει:

A) 2

B) 1

Γ) 0

Έξοδος:

A) Two
End

B) One
Two
End

Γ) Something else
End

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    int a;

    printf("Enter number: ");
    scanf("%d", &a);

    switch(a)
    {
        case 1:
            printf("One\n");

        case 2:
            printf("Two\n");
            break;

        default:
            printf("Something else\n");
            break;
    }
    printf("End\n");
    return 0;
}
```

Παράδειγμα (II)

```
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    int month;

    printf("Enter month [1-12]: ");
    scanf("%d", &month);

    switch(month)
    {
        case 12:
        case 1:
        case 2:
            printf("Winter\n"); /* If the input value is 1, 2
or 12, the program outputs Winter. */
            break;

        case 3:
        case 4:
        case 5:
            printf("Spring\n");
            break;

        case 6:
        case 7:
        case 8:
            printf("Summer\n");
            break;

        case 9:
        case 10:
        case 11:
            printf("Autumn\n");
            break;

        default:
            printf("Error: Wrong month\n");
            break;
    }
    return 0;
}
```